

Vredništvo:
na Travniku št. 277. l. sadr. (eno
strbi tudi na razpoložljive liste).

Prejemajo se za plačila vsakršna
oznanila tudi v oslovstvenem jeziku.

Plača se za vsako nalogo vrata 5
sold., če se oshajilo samo enkrat na-
tisoč, če dvakrat, 8 sold., če trikrat,
10 s. v. a. — Povrh tega še vsak
krat 30 s. za štampelj.

V Gorici, v petek 7. maja 1869.

DOMOVINA.

TEČAJ III.

LIST 18.

Izhaja vsak petek.

Večja po postu polihana na celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za
četrt leta 30 s. Kdor čemu po-
stija, plača za celo leto samo 2 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 50 s., za 1/4 l. 10 s.
Naredilna pisma in računanje naj
se pošiljajo vredništvu.
Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Šohar-Jevič na Travniku
po 5 soldov.

Govor dr. Pajer-ja

o debati za stran ljudske-šolske postave

v 191. seji poslanske zbornice 23. aprila t. l. *)

Žal mi je, da moram govoriti v taki debati, v kateri
so se že imenitni parlamentarni veljaki v vseh ozirih
razgovarjali. — Ali, nekakšen sum, ki je letel
takrat, ko je govoril moj prijatelj Pascotini, čigar na-
svet je podpiram, na južno prebivalce države, silijo me
natančneje zaznamiti stališče, na katerem stojé v tem
vprašanju jugodeželani.

Mi mislimo, da sega načrt konfessionalnega od-
seka daleč čez oni cilj, kterega je postavila državno-
mu zastopu (zboru) ustava, in da sega torej v področje
deželnih zborov. To, da ima načrt v sebi nekaj, kar
mori na razširjenje oblasti državno zborne, nabajamo v
vseh tistih določbah, ktere samo kažejo, da se ne dajo
obrniti absolutno na vse razmere sploh; načelo, prin-
cip pa mora biti tak.

Kar se tiče tega, da se v načrtu tako določbo
zares nabajajo, sklicujem se — da ne bom ponavljal že
rečenih reči — na to, kar so povedali in razlagali tisti,
ki so pred mano govorili; smem se pa sklicavati na njo
tem bolj, ker jim ni do sedaj še nihče nje razlogov
spodbil.

Dobro poznam ponižni položaj, kateri je odločen
v tej zbornici nam, zastopnikom naj manjših okrajin,
v državi; za tega del se mi tudi ne pričkam veliko,
kedar nastane vprašanje, kaj spada pod oblast držav-
nega, kaj deželnega zbora.

Ali, če pomislimo, da je zdrava ljudska omika
podlaga materialnega in političnega blagostanja; če dalje
pomislimo, da je ljudski poduk še le potem zdrav, pra-
vilen in rodovit, ako se ljudskemu (narodnemu) duhu
prilega, to je, ako je v didaktičnem in pädagogičnem
oziru posebnim razmeram in potrebam sleherni dežele
primeren; če nam pa dalje žalostno skušnje iz prete-
klih časov kažejo, da so bile dane naj napačnejše, naj
škodljivejše določbe (postave v šolskih zadevah) in to,
ker niso zapovedniki naših deželnih razmer poznali, še
večkrat pa, ker niso imeli — in to iz političnih ozirov
— rešnične volje: moramo zdaj zahtevati (darauf besteh-
en), da se centralna oblast skrči za tiste meje, ktere
jej je odkazala ustava; in sicer tem bolj, ker načrt
priznava, da je položaj jugodeželanov ves poseben.

Reklo se je: Z narodnega stališča ni moč nič o-
čitati tej postavi, češ, da § 6. zagotavlja, da se bodo
narodne pravice spoštovale in varovale. Dovolj je — me-

*) Poel. Pascotini je bil nasvetoval preslop na dnevi red a pri-
stavkom, da naj napravil vlada nov načrt, ki naj bi ustanovil samo glav-
na načela o ljudskih šolah, v ostalem naj bi se oziral (načrt) na po-
stavodjstvo deželnih zborov. Vr.

Podlistek.

Domovinin jok.

Sp. Josip Furlani.

Ne joč' se ne, ne joč' se, domovina!
Marveč srcé potrto si rashladi,
Ter razveseli se v gotovi nadi,
Da rožic ti bo cvetla še dolina.

Ne joč' se, pravim, déva oj nevinna!
Saj veš, da vseh sovražnikóv napadi,
Čeravno strupa polni kakor gadi,
Storé le, da boš krepka korenina.

Čo vendar hočeš dalje žalovati,
Naj vsaka ti pretočena solzica
Koj spremeni se v žlahni biser zlati.

Iz biserov teh naj pa roka vneta
Že zdaj ti tako slaven venec spleta,
Da boš dan sprave prva krasotica.

nije nekteri, — da imamo zdrave oči, zdrava ušesa in
razumnost, pa da hmo utivali lahko, kolikor bomo ho-
teli, sadu pod brambo te postave. Jez pa mislim, da
treba še nekaj drugega: šola mora imeti značaj narod-
nosti (mora biti res ljudska, volksthümlich). Vprašajte
pri nas učitelja, koliko more opraviti z naj zmogljivi-
mi učenci, ako je prisiljen, učiti jih v jeziku njim ne-
razumljivem. (Pravol v desnem središču.)

Kakšno poročtvo nam ponuja v tem oziru § 6.?
Po tem § je dano deželnim šolskim svetovalstvom na
voljo, da določijo ona v ljudskih šolah učni jezik
— šolska svetovalstva, na ktera ima vpliv ministerstvo,
to v kterih so narodni zastopniki v manjšini. Kar se
tiče učiteljskih pripraviljavnic, to so celó ministerstvu
propuščene, in gledó na to bi lahko omenil nekaj, po-
čemur se je ne davno pokazalo, kakšna načela ima v
toj reči ministerstvo.

Reklo se je, da se v goriških normalnih šolah ne
da odpraviti nemški učni jezik za to, ker sta središči
šoli nemški. Če pa govorim o srednjih šolah, odvrne
se mi: "V Gorici prebivajo Italijani in Slovenci; ako
vpeljemo italijanski za učbeni jezik, silimo Slovence
potalijanovati se, kar je jako krivično. Slovenskega
jezika pa ne moremo kot učnega vpeljati, ker ni do-
volj izobražen" (Klici v desnem središču: Čujte!).

Zatorej se razsodi ta stvar na zadnje tako: Po-
staviti se moramo na neutralna tla in odbrizati kot učni
jezik — nemški. (Poel. Toman: Prav kakor za Schaefferga!).

Ali, gospóda moja! to ni prava razsodba (sklep).
Moralo bi se iti dalje in reči: Nemški učni jezik ni
družinskim jezičkim razmeram prebivalcev primeren, to-
rej moramo tudi nemški učni jezik odpraviti in Gori-
čane brez poduka pustiti, to ne bi stalo države ni ene-
ga krajcarja. (Pravol v desnem središču). Gospóda! ohranite
šoli narodni značaj, ako hočete, da vam bo kaj sadu
donašala, in verujte mi: Nikdo ne čuti ljudskega zna-
čaja bolje, nikdo ga bolje ne pozna, ko deželni zbori.
Nočemo delati tu politike, ni nam mar za — njo v tej
tako važni stvari; čes pa bi bil menda vendar še, da
bi se konec storil tistemu vednemu duševnemu odlaga-
nju tožeb (moralórijju), tistemu dnševnemu nepočuhnju
(kontumaciji) (Jako dobro! v desnem središču), h kteremu so
nas obsojali od nekđaj pomotki centralne oblasti.

Naše rane celiti pa znamo mi sami naj bolje.
(Pohvala v desnem središču. *)

Ogled po svetu.

Avstrijske-ogerska država.

Z Dunaja. Novic je ta pot prav malo. — Novin-
cev (rekrutov) za leto 1869 dajo naše (neogerske)
dežele: za armado in pomorstvo 56,041, za nadomest-
no reservo 5604. Nabiranje bo jeseni t. l.

— Govori se, da bo potoval prsv. cesar v Dal-
macijo in v Carigrad, kjer obiše turškega sultana.

V Dubrovnik je prišel 2. t. m. bratranec franc.
cesarja, cesarjevič Napoleon na francoski Yacht "Roi
Jerome". Ogleduje jadransko morje.

Koper. Tukajšnji (ital.) gimnazi, ki je bil dosih-
mal III. vrste, je povišan na II. vrsto, in to od začetka
prih. šolskega leta 1869/70.

Iz Ljubljane. Tabor na Vižmarjih blizo Ljubljane
bo za gotovo 17. maja t. l. Program, ki ga razglašajo
"Novice", priobčimo v prih. listu.

Tabor v Sevnici 2. maja se je vršil redno in ta-
ko, da so bili vsi taboriti zadovoljni. Pričujočih je bilo
kacih 6000 do 7000 ljudi, več gostov iz Ljubljane, iz
Dolenjskega in iz Hrvaškega. Sprejela se je z velikim

*) Tu smo dolžni popraviti pomoto, ki se je vrnila v list 17.
"Dom." Dr. Pajer ni glasoval z nemško vešino za šolsko postavo (na-
sproti svojemu govoru), ampak ga ni bilo v zbornici takrat, ko se je
glasovalo. Tako kaže o stenogr. sporočilu. Vr.

Dr. Tenkl. (o isti točki):

Tudi za to, če toliko obdelano stvar je našel še novih razlogov. Da le v sodnjaji je mogoče dokazati je (z ljudstvom neznanim) primerom o posameznih palicah in o celotni zvezki palic; dokazal je, da le, če smo združeni in močni, bomo dobra trdajava zoper revolucijo (paui) v bližnji v Italiji, ko bi se kodaj vnela in se tudi na naš kraj Idrije obrnila; da le, če smo združeni, bomo nam mogoče imeti in vzdrževati vsa učilišča, zavode, urade itd. Prav navdušeno in krepko je dr. T. govoril.

G. Ernest Klavžar o III. točki (vpolj. slov. jaz. v uradnijsi).

Slovenski bratje! Pol leta je minulo, od kar se je na Sempaskem taboru, o ravno tom govorilo, kar Vam hočem zdaj predlagati, pol leta je, od kar se je na Sempaskem polji 10.000 Slovencev slovenske pritožilo, da se jim uraduje po vseh javnih uradih le v tujih jezikih, od kar je 10.000 navdušenih glasov pod milim nebom tirjalo: „Naj se nam uraduje slovenski!“ „hočemo, hočemo brez odloga.“ — Kaj menite, bratje moji, ali nam je naša tirjatva kaj pomagala? smo si li kaj pridobili? nam je morda vlada v kaj privolila? nam je sploh naš Sempaski tabor kaj koristil?

Od vlade smo menda Slovenci kaj malo ali prav nič dosegli, pri vsem tem pa trdim, da nam je tabor koristil, da nam je veliko koristil. In kako to? Glejte, od tedaj smo začeli Goriški Slovenci še le prav spoznavati, da smo resnično Slovenci; in s tim, da našo narodnost v resnici spoznavamo, čislamo jo, spoštujemo jo. Spoštujemo mili naš jezik slovenski in tirjamo, naj se vpolje v javno življenje, naj se mu podolje vsa tujala pravica, ktere živata n. pr. nemški in italijanski jezik v naši državi. — Narodna zavest se je še le po Sempaskem taboru med Slovenci na Goriškem prav zbudila, in od tedaj se širi in se šeda dalje bolj vtrjuje po lepi naši deželi. Slovenci na Goriškem so začeli pisariti v slov. jeziku in podajati prošnje, pritožbe in druge vloge posebno polit. gospodkam v našem jeziku.

Tu pa tam se oglašajo posamezni občinarji, pa tudi cela starišinstva, in tirjajo od svojih županov, naj uradujejo slovenski. In to je prav, slov. bratje!

Naj prej moramo pred lastnim pragom pomesti, ter doma začeti, kar od drugih zahtevamo.

Mi sami moramo naj prej naš jezik v javnem življenju rabiti, mi sami moramo vsakoršne vloge gospodkam slovensko podajati, moramo od naših advokatov in notarjev tirjati, da sestavljajo tožbe, pogodbe in vsa druga pisma v našem jeziku in da nas tudi pri sodnijah slovenski zagovarjajo, potem takem bomo naše gosposke prisilili, da se našega jezika, hoté ali nehote, naučijo in da ga bodo tudi v uradnijah rabili, česar se zdaj še tako trdovratno branijo.

Pa tudi od naših županov moramo tirjati, da slovenski uradujejo, kajti oni nas v prvi vrsti zastopajo. Glejte, v tem obziru nam je tudi Sempaski tabor veliko koristil. Pred taborom je uradovalo izmed 91 slov. županov na Goriškem še kakih 40 vse v laškem ali nemškem jeziku. Zdaj jih imamo le še 9 ali 10 takih županov, ki se še drže starega kopita, ki lahkomiseljno ali trdovratno prezirajo tirjatve in korist svojih občinarjev, ki ne pomislijo, da so jih Slovenci volili, da so zastopniki slov. občin, da uradovanje v tujih jezikih je ne le nevarno, ampak da se z njim zbuja tudi nezaupnost in sumljivost med občinarji, kar ne služi županom v čast, in je na drugi strani županijam na veliko škodo.

Z uradovanjem v tujih jezikih sleparijo župani pogostoma sami sebe, še večkrat pa njim podložne občinarje. V dokaz tega bi Vam prav rad navedel nekatere resnične dogodke, pa vreme in čas tega ne pripuščata.

Slovenski možje! da se obranite mnogovrstnih krivic, tirjajte od Vaših županov, naj Vam vse slovenski uradujejo. —

Ozridio se zdaj na c. k. oblastnije. Koliko so nam tu naše Sempaske tirjatve pomagale? Trdil sem že o začetku, da od vlade smo prav prav malo ali nič dosegli. — Pogledimo v oes. urade tukajšnjega okraja. Pri c. k. glavarstvu v Gradišči ni ga nobenega uradni-

ka, ki bi bil sposoben za slovensko uradovanje; dopisi tukajšnjih županov se rešujejo večidel v laškem jeziku, celo slovenska prošnja za dovoljenje današnega tabora je po italijanski rešena! Enake uraduje tudi Karminska sodnija vse le v ital. jeziku. Medanskomu županstvu je slov. tožbo nazaj poslala, češ, da uradni jezik Karminske sodnije je edino le italijanski. Za nad 4000 slovenskih prebivalcev, ki so navezani na Gradiški okraj, ne velja tedaj §. 19. državno - osnovnih postav? Ti so prisiljeni, znebiti se svoje narodnosti, odpovedati se svojemu jeziku in ukloniti se tujčevi peti! — Veste pa, kje nas Slovence pozovajo? — V davkariji! — Edinega dobrega slov. uradnika v Karminskom okraju so nam pustili v davkariji, — ker tu gre — za denar, in pri tem je vendar treba, da ljudstvo zastopi, kaj in koliko da se tirja, zakaj in in kdaj je treba plačati, kdaj da se bo ruhalo? j. t. d.

V sodnji pa, kjer visi dostikrat, kakor na tenki niti — na oni sami besedi — naša poštenost, naša čist, našo promozenje, da ne rečem tudi našo življenje — tu naj se davi ubogi slovenski kmot z laškim uradnikom bolje, ko more, saj s tožbami in prepri se ne polnijo državno donarice!

Stopimo k našim sosedom v Kanal. V tamkajšni sodnji je zdaj zaporodoma že tretji adjunkt, ki ne zna skoraj besedice slov. jezika. Poprej sta si sledila dva Italijana, ki sta imela vse kazenske roči v rokav, in, ker se se bilo doktere pritožbe podale, da ljudje ne razumejo ital. sodnika, poslali so za njima trdega Nemca, ki zna ravno toliko slovenskega, kolikor njegova prednika. Pa da bi že imel zaprisoženega tolmača, na kterega bi se zamogli ljudje zanašati, ali ta posel opravlja le kak diurnist, ki sam ne pozna duha našega jezika, in ki je zraven tudi tako siromaško plačan, da ne more na noben način zanesljiv biti. Vprašam zdaj: kako zaupanje more imeti ljudstvo do takih sodnikov in do njih razsodih? Kako mora pa tudi tak sodnik hitanko izpolnovati postavo, ki zapoveduje, da se mora to, kar priče donesajo, ravno tako in v istem jeziku zapisavati, v kterem oni govori in svoja pričevanja polagajo?

Pri mestni sodnji v Gorici tudi ni sodnijskega uradnika, ki bi znal slov. uradovati. Preiskovalni sodnik pri Goriškem „Tribunalu“ (okrožni sodnji), ki ima dosti s slov. strankami opraviti, je trd Italijan itd. itd.

Skoraj bi rekli, da nas Slovence vsi javni c. k. uradi, razen nekterih glavarstev in kake posamezne sodnije, popolnoma prezirajo, in to ne le nizi uradi.

Povsod se stavijo overe slov. jeziku, povsod se ga hranijo, povsod ga izključujejo. — Kaj nas potem takem briga § 19? kaj nam pomaga zagotovilo narodne ravnopravnosti? kaj nam koristijo vse še tako lepe in priljubene obljube, — ako le na papirju figurirjajo, — v resnici nas pa tlačijo od vseh strani in z vsemi močmi v sužnost tujih jezikov, sez nogami teptajo našo najsvetejšo narodno pravice, se overe stavijo vsakoršnemu napredku v narodnem obziru?!

Ne, za Boga! Slovenci, ne vdajmo se! ampak branimo z vsenil duševnimi močmi naše pravice, naš jezik, našo narodno svobodo, tirjajmo in tirjajmo neprenehoma podučevanje v javnih šolah, uradovanje v javnih uradih v našem jeziku. Zahtevajmo tudi od naših poslancev v dež. zboru, naj nas slovenski zastopajo, naj slov. govore, naj slov. ne le interpelujejo, ampak naše pravice tudi v našem jeziku zagovarjajo, naj slov. sporočujejo in tako naj se tudi sklepi dež. zbora v slovenskem jeziku vladi predlagajo.

Zarad peščice nemških Hočevarjev na Kranjskem je vlada le slovenski pisano postavo Kranjskemu zboru povrnila, češ, da je na Kranjskem tudi nemški — deželni jezik. Naš deželni zbor je do zdaj vse sklepe in postave v ital. jeziku predlagal, vlada pa ni še nikdar zahtevala, naj bi se ji tudi slov. prevod poslal, da si nas je dve tretinji Slovencev na Goriškem in gotovo veliko več, kakor Hočevarjev na Kranjskem! — Ako nas pa vlada prezira, Vi, naši zastopniki, naši poslanci, nas ne smeste prezirati; zapomnite si dobro, da so Vas Slovenci volili, da zastopate Slovence. In, ako Vas ne bodo Italijani v zboru razumeli (zastopili), ako se ne boste mogli drugi družega razumevati, tim bolje: to bo naj očitnejši naj jasnejši dokaz, da Lah in Slovenci ne slišimo pod en klobuk — ampak, da je neobh-

ne potrebno, da se Slovenci združimo v eno detelo z našim delovnim zborom.

Slovenci, ne vdajmo se!

D.r. K. Lavrič o IV. točki (slov. jezik v šolah.)

Priznajte moj presrčni pozdrav, bratje!

S to točko je vaš odbor izrekel, da so šole potrebne, in 2-ič da morajo biti narodne, to je take, v katerih se otrokom in mladenčem vsi nauki razlagajo v maternem, pri nas v slovenskem jeziku.

Šole so potrebne. Te starodavne resnice niso Slovenci veliko časa spoznali, ali v sedanjih težavnih časih se vsak zmotom bolj prepričeva, da človek vedno le premalo zna, in da potrebuje od dneva do dneva več znanosti, da preskrbi sebo ni svojo družino. Želja, živa želja po šolah se je tedaj tudi v slovenskem narodu zbudila, in tega sem se ni davno prepričal, ko pride k meni nek bogat kmet, ki je imel naročeno slovensko tožbo podpisati, ali pisati ni znal. Na moje vprašanje, kako da je to, britko je obžaloval, da ga ni oče v šolo pošiljal. Tisti izmed mojih sosedov, ki so v šolo hodili, pravi, berejo doma lepo bukve in novice, ktere pošiljajo kmeta v kmetijstvu, v sadjoreji in vinoreji in v drugih rečeh, ki so kmeta potrebne. Jaz pa nimam takega veselja in poduka, ker sem v svoji mladosti živel kakor zajec v grmu. Za moje otroke pa skrbin: vsi hodijo v šolo, če zapravim tudi pol promoenja, in toliko so se že naučili, da prebirajo na glas ob nedeljah ali kedar imajo čas kako podučljivo knjigo, in družina posluša. Starejši sin prebere tudi, če pride kaj slovenskega iz kancelije, pa žalbog se to le malo kateri krat zgodi. Tudi mi je že spisal kako pobotnico, in druga majhna pisma. Zda je le vidim, kak velik razloček je med tistimi, ki so v šolo hodili, in tistimi, ki niso.

Ta mož, in takih je zdaj veliko, je spoznal veliko dobroto šol, v katerih se ljudstvo učí bogočastja, brati, pisati in računati. Ali če bolj bi koristilo take šole, ko bi se v njih otroci saj nekaj podučevali v kmetijstvu, posebno v sadjoreji, ker sadjoreja otroko nar bolj veseli. Dobiček bi bil dvojen: otroci bi raji v šolo hodili, in starši bi se vedno bolj prepričevali velike koristi šol.

Zlasti takaj na lažkej meji moramo imeti veliko dobrih šol, da postanejo naši mladi Slovenci bolj delavci in umnejši gospodarji od Lahov, da bodo pridelovali ali kaj več ali kaj boljšega sebi v korist in vsem Slovincem na čast.

Živo priporočam Vam tedaj, napravite veliko dobrih šol po vaseh, saj jih imate v Brdih šentano malo. Skrbite za prav dobre učitelje, kajti skoraj je bolje nič, kakor slaba šola. Napravite pa v Brdih saj eno večjo šolo s 4. mi razredi, da se bodo kaj več naučili fantje, katerim je Bog dal večí talente. Ti stopijo potem v višje šole, v latinske ali pa v realke, in nekteri postanejo učenjaki, katerih naš slovenski narod silno potrebuje, da pokažemo v vsakem obziru svoje moštvo.

Da se bo pa mogla naša mladina skazovati, in ob enem koristiti slovenskemu narodu, morajo biti vse šole, niže in višje, narodne, to je, učitelji morajo vse nauke razlagati v maternem, slovenskem jeziku. Stopite na laško, saj ni daleč, videli boste, da so vse šole laške brez izjemka; pojdite na Nemško, in tam najdete le nemške šole. Za Boga, zakaj bi se pri nas Slovincih na robe ravnalo. Naši otroci so Slovenci in znajo le slovenski, tedaj jim bo učitelj vse predmete nar bolj razlagal v slovenskem jeziku, otroci pa bodo lahko razumeli, in to je prva stvar pri vsakem poduku, in le tako se bodo lahko in hitro naučili kaj koristnega. Mati in oče sta otroka v domačem jeziku podučevala, in odgojevala; tedaj morajo učitelji tudi prav tako delati, saj so namestniki starišev.

Če jim pa v tujem jeziku celi dan trobijo, nič ne bodo otroci razumeli, in zarad tega nič znali.

Nekteri zahtevajo sicer, naj se otroci poprej kakega tujega jezika naučijo, in potem še le kaj drugega koristnega s pomočjo tujega jezika. Tako se je do zdaj pri nas godilo. Ali, možje moji! to je svet narobe, to je dolgočasno in težavno, zatoraj pa velika potrata časa, kar smo sami v svoji mladosti skušali. Zato pa tirjamo zdaj, da se ima gledé na šole pri nas raynati enako, kakor pri drugih omikanih narodih. U-

čiti se, pojde otrokom bolj od rok, in še le potam, kedar nekaj znajo in so veči, naj se učijo kakega tujega jezika, če ga potrebujejo. Sploh pa cenimo mi Slovenci preveč znanje tujih jezikov za prosto ljudstvo. Angleško prosto ljudstvo se le redko učí tujih jezikov, nima časa za to, in raji se ljudje tam učijo drugih znanosti, da znajo pridelavati in izdelavati veliko prav dobrega blaga. Gotovo mislijo prav, da se dobro blago samo hvali, in da zna vse jezike. Našim otrokom je pa toliko manj potreba učiti se drugih jezikov v ljudskih šolah, ker nam je priložena lastnost, da se v življenji (med svetom) prav hitro naučimo tujih jezikov.

Vaše deklino in vaši fantje znajo že v enem letu laško ali nemško, če so v takih krajih, kjer se le ta jezika govorita. Vidimo pa, da se v ljudskih domačih šolah tudi v štirih letih ne naučé tujega govora. Po vsem tem morajo nizke šole biti narodne.

Kar pa velja od nižih šol, velja tem bolj o višjih ali srednjih in naj višjih. Tu se imajo mladenči učiti zmerom težih naukov ali predmetov; tedaj je potreba toliko večja, da vse lahko in hitro razumejo, ker le potem jim bo vsak nauk ostal v glavi, in ga bodo veselili. Za potrebne tuje jezike pa naj se postavijo posebni profesorji. — Nasprotniki naši trdijo sicer, da nimamo sposobnih profesorjev za višje šole; ali to ni res. Na Hrvaškem je več kot 20 profesorjev, rojenih Slovincov, ti naj se doma pokličejo. Doma jih imamo tudi veliko, ki znajo vsak predmet v domačem jeziku razlagati; zato pa tirjamo po pravici naj se brez odloga začne, in naj obvelja naš lep in bogati slovenski jezik v vseh šolah.

Ali, mi Slovenci imamo do zdaj le niže in višje, srednje šole, potrebujemo pa, kakor drugi narodi, tudi naj višjih. V teh se učijo naj imenitnejših znanstev tisti mladenči, kateri hočejo postati viši uradniki, sodniki, advokatje, notarji, zdravniki in profesorji. V takih šolah se tedaj mladenči učijo vseh znanstev, in zato jim pravimo vsučilnice. Njih veličanstvo, naš ocar, je te dni potrdil takšno naj višjo šolo Hrvatom v Zagrebu, in, ko bi bili mi Slovenci s Hrvati zvezani, zadoštile bi tudi nam to vsučilnico. Toda pri Hrvatih veljajo druge postave, a druge pri nas Slovincih, zato potrebujemo posebne pravne šole v Ljubljani, da se bodo naši mladenči takaj veljajočih postav učili v slovenskem jeziku, kakor nasvetuje vaš odbor. Potem zginejo sicer prazni izgovori naših sedanjih pravnikov, da ne znajo slovensko uradovati, ker se niso po šolah postav po slovensko učili. Pravim, da so prazni ti izgovori, ker se brez velike težave maternega jezika nauči tudi starejši človek, ki je 20 let po šolah študiral, saj je študiranja vajen.

Možje! Če vam je mar za dobro, koristno in lepo; če vam je mar za narodno čast, in za to, da nas bodo spoštovali tudi drugi narodi, in mislim, da vam je mar za vse to (občni klici: je): potrdite četrtó točko vašega odbora! Ali boste? (občni veseli klici: bomo, bomo!). Lepa hvala vam!

(G. Doljakov govor prih.)

Nek dopisnik (!) „od jadranskega morja“ 27/4 se s „Slovenskim Narodom“ (gl. šte. 51. od 1. maja) prav smešno norčuje. Sprejel je „N.“ to-le mistifikacijo:

„Nadejam se tedaj, da mi se bodo zamerili častiti gg. bratci „Slov. Narod“, ako jim naznanim, da se je na Ponikvah, lominski, pod Krmom leleči, zelo rimski, sicer precej veliki vasi, pod vodstvom gg. Znidarčiča in Zbogarja, vikarja Pečca, ena takih čitalnic ustanovila, ki se le dni slovesno odpre v pričujočnosti vrednika „Doma“, g. Marušiča, ki je za častnega uda nove čitalnice imenovan. Razen imenovanega gospoda povabljenih je še veliko ljudi na dolgem in širokem, kakor tudi druge gospode iz Temina, Kobarida, kjer je Znidarčič prej služil, in Corice; z ene besedo, ja slovesnost bo za naš kraj kaj posebnega, kajti ni ga kmetička, čeravno pišati in brati ne zna, da bi se nanjo ne pripravil. Hvala! komur hvala gre! Morda se kakor domačin in prijatelj Znidarčiča motim in sjezim, ali to je vendar istina, da, kar je na Ponikvah (čeravno le ne popolnoma eno leto) vendar vse ljudstvo se je spremonilo in kakor pretojenó, vse drugače govori, nego pred.“

Borsni kurs 5. t. m. Metall. 61:75; narodno posojilo 69:45; London 123:15; adžjo srebra 121:—; cekini 5:84.

Leterijske številke. V Trstu 175 88, 82, 90. 3, 29.